

Dất nước ta đang đứng trước một thời điểm lịch sử có nhiều biến đổi nhanh chóng trên phạm vi quốc gia và quốc tế. Thực tiễn sinh động này đòi hỏi chúng ta phải xem xét một cách nghiêm túc các vấn đề mà trước kia tưởng chừng như đã được giải quyết. Một trong những vấn đề chiến lược quan trọng nhất và cũng phức tạp nhất là xác định cho được con đường công nghiệp hóa ở nước ta trong những thập kỷ tới.

I. CÔNG NGHIỆP HÓA CẦN THIẾT NHƯ THẾ NÀO?

Công nghiệp hóa là một hệ thống tất cả những sự biến đổi (cả biến đổi về kinh tế-kỹ thuật và kinh tế-xã hội) trong nền sản xuất xã hội và trên cơ sở những biến đổi ấy đã hình thành một trong những phương thức sản xuất dựa trên kỹ thuật máy móc và tổ chức xã hội theo kiểu công nghiệp.

Như vậy, công nghiệp hóa là cả một giai đoạn biến đổi xã hội về cả kinh tế-kỹ thuật và kinh tế-xã hội dựa trên cơ sở thay thế lao động thủ công bằng máy móc nhằm mục đích nâng cao hiệu suất lao động của toàn xã hội. Đó là một giai đoạn phát triển mà mọi quốc gia đều phải kinh qua, đặc biệt đối với các nước đang phát triển như nước ta, muốn từ một nền nông nghiệp lạc hậu tiến lên thành một nước công nghiệp tiên tiến. Vấn đề đặt ra là phải tìm cách đi như thế nào cho phù hợp nhất với điều kiện và hoàn cảnh mọi mặt của đất nước về: tài nguyên thiên nhiên, cơ sở vật chất hiện có, vốn lao động và tài chính, quan hệ quốc tế và hoàn cảnh quốc tế hiện nay, đặc biệt là các nước lân cận với nước ta sẽ có tác dụng trực tiếp đến quá trình này, đồng thời lại đang trong đà phát triển khoa học và công nghệ như vũ bão. Từ đó phải đặt vấn đề công nghiệp hóa gắn với hiện đại hóa, tận dụng mọi tiến bộ khoa học và công nghệ sản có để đẩy nhanh hơn tốc độ công nghiệp hóa khác với những nước đã đi trước.

II. TẠI SAO CÔNG NGHIỆP HÓA PHẢI GẮN LIỀN VỚI HIỆN ĐẠI HÓA Ở NƯỚC TA HIỆN NAY.

Công nghiệp hóa có nhiều con đường, có con đường cổ điển của những nước tư bản phát triển như Anh-Pháp đã trải qua từ cuối thế kỷ 19 đến đầu thế kỷ 20. Thường đó là những nước đã có nền khoa học công nghệ tiên tiến đương thời do đó những bước tiến của công nghiệp hóa thường gắn liền với những sáng chế phát minh của chính nước đó hay của thời đại đó. Vì vậy, quá trình công nghiệp hóa thường kéo dài hàng trăm năm theo đà tiến triển của khoa học kỹ thuật ở thời kỳ còn phôi thai chưa thành một cuộc cách mạng vũ bão như ngày nay.

Ngày nay đối với các nước đi sau, tình hình đã đổi khác, để giải quyết

một vấn đề trong công nghiệp hóa có rất nhiều giải pháp hay công nghệ để sẵn sàng đem sử dụng. Vấn đề ở đây là phải nắm bắt kịp những công nghệ hiện đại nhất, phù hợp với hoàn cảnh của đất nước. Do đó công nghiệp hóa gắn với hiện đại hóa là một khả năng, một nhu cầu mới của các nước đi sau như nước ta và nếu kết hợp tốt thì rút ngắn được rất nhiều quá trình công nghiệp hóa.

CON ĐƯỜNG CÔNG NGHIỆP HÓA GẮN VỚI HIỆN ĐẠI HÓA Ở NƯỚC TA HIỆN NAY

PTS NGUYỄN VĂN LUÂN

Hiện đại hóa là khắc phục sự lạc hậu một hiện tượng mang tính hệ thống, sự phát triển cũng là một quá trình tổng hợp về các phương diện kinh tế, văn hóa, xã hội và chính trị.

1. Hiện đại hóa kinh tế được qui định bởi mức sống cao, do cách mạng công nghệ, trình độ chuyên môn cao trong sản xuất và năng suất lao động cao. Hiện đại hóa kinh tế còn được biểu hiện ở sự gia tăng của vốn với những quy mô tích lũy và đầu tư hiện đại, sự tham gia rộng rãi vào thị trường trên cơ sở một kết cấu hạ tầng hiện đại về giao thông vận tải và thông tin liên lạc.

Hiện đại hóa kinh tế cũng không tách rời một bộ máy hành chính quản lý hữu hiệu, một trình độ học vấn ngày càng nâng cao của người lao động, một sự phổ cập rộng rãi các tri thức khoa học và đổi mới công nghệ.

2. Hiện đại hóa xã hội và chính trị là hoàn thiện cơ cấu xã hội, chuyên môn hóa các chức năng của các cơ chế xã hội, làm chuyển biến lối ứng xử của con người, thực hiện cuộc cách mạng tri thức thông qua việc phát triển các phương tiện thông tin, tăng chi phí cho giáo dục. Đảm bảo sự ổn định chính trị, tập trung quyền lực thực hiện vào nhà nước để tiến hành cải cách và đổi mới một cách triệt để.

Trong quá trình công nghiệp hóa gắn với hiện đại hóa ở nước ta hiện nay, một vấn đề cần phải được nhận thức một cách đúng đắn là vừa phải đi vào công nghệ truyền thống vừa phải đi vào công nghệ hiện đại. Phải coi trọng

cả khu vực công nghệ truyền thống và cơ khí thông thường lẫn khu vực công nghệ cao trong nền sản xuất xã hội. Đối với khu vực công nghệ truyền thống và cơ khí truyền thống thì khuyến khích chủ yếu bằng chính sách kinh tế, chính sách công nghệ, bằng các hoạt động thông tin phổ biến, khoa học và công nghệ, bằng chính sách khuyến khích việc thâm nhập của công nghệ hiện đại và công nghệ cao để hiện đại hóa từng bước công nghệ truyền thống và công nghệ cơ khí thông thường. Còn về mặt đầu tư của nhà nước để phát triển tiềm lực khoa học và định hướng cho các hoạt động nghiên cứu triển khai chủ yếu là phải tập trung vào lĩnh vực công nghệ cao như: điện tử, tin học, công nghệ sinh học, vật liệu mới, cơ khí chính xác và tự động hóa... để tạo mọi điều kiện cần thiết cho việc đi thẳng đi nhanh vào các ngành công nghệ cao không tự hạn chế trong phạm vi các điều kiện tiền đề hiện có. Công nghệ cao có nhiệm vụ:

- Hình thành một lĩnh vực công nghiệp mới trên cơ sở các công nghệ cao nhằm làm chuyển dịch cơ cấu kinh tế theo hướng hiện đại hóa.

- Thâm nhập vào công nghệ truyền thống và cơ khí thông thường để hiện đại hóa và nâng cao hiệu quả của công nghệ đó.

Trong những năm trước mắt, nhiệm vụ thứ hai là rất quan trọng và cấp bách. Bởi vì, trong điều kiện nền kinh tế thị trường và mở cửa với bên ngoài, những cơ sở sản xuất áp dụng công nghệ truyền thống và công nghệ cơ khí thông thường không nâng được năng suất và chất lượng sản phẩm, không đảm bảo được khả năng cạnh tranh ngay cả trong trường hợp có sự bảo hộ của nhà nước. Những cơ sở sản xuất đó không thể đứng vững và phát triển phải thu hẹp hoặc đóng cửa, sự thật đã diễn ra tại một số nơi trong thời gian qua. Công nghệ truyền thống và công nghệ cơ khí thông thường cần phải được hiện đại hóa và chỉ có thể được hiện đại hóa bằng công nghệ hiện đại và công nghệ cao.

Về mặt quản lý kinh tế xã hội, nếu không áp dụng rộng rãi các thành tựu của điện tử và tin học thì không thể nào nâng được trình độ quản lý lên ngang tầm với thời đại, một đòi hỏi cấp bách hiện nay của giao lưu quốc tế.

Từ sau chiến tranh thế giới lần thứ hai, dựa vào một chính sách công nghệ, một chính sách phát triển kinh tế trên cơ sở công nghệ, một chính sách đón đầu công nghệ mà Nhật Bản và tiếp theo là CH Triều Tiên, Đài Loan... đã nhanh chóng đuổi kịp các nước đi trước, vượt lên trong nhiều ngành công nghệ cao và đã tạo ra những thần kỳ kinh tế đáng kinh ngạc.

Chính sách "đón đầu công nghệ cao" đó là kinh nghiệm lớn rất đáng được quan tâm hiện nay ♣